

Redactioneel, 10e jaargang, nummer 6-7, februari 2006

In haar GroenLinks-manifest Vrijheid eerlijk verdelen droomt Femke Halsema van 'een land aan de horizon met ontspannen sociale verhoudingen, dat zijn geschiedenis van internationale handel en gastvrijheid in ere houdt'. De outsiders - werklozen en uitkeringstrekkers - moeten insiders worden. Jacques Monasch licht haar plannen kritisch door. Het Nederland van de nabije toekomst als een 'Bohemen aan Zee?', als het Wintersprookjesland van William Shakespeare? Dan moet er nog heel wat veranderen aan het peil van onze publieke opinie over veiligheid en terrorisme, stelt Marten van Harten vast bij het gedicht 'Bohemen ligt aan zee' van Ingeborg Bachmann.

Vooraf allochtone Nederlanders en asielzoekers hebben te lijden onder de 'kwetsbaarheid van de publieke ruimte': ze worden gecriminaliseerd, hun persoonsgegevens zijn vogelvrij. Zij zijn de echte outsiders van onze samenleving. Christine de Vos doet verslag van een bezoek aan Ter Apel. Pas 10 procent van de intussen befaamde 26.000 is inmiddels uitgezet; 4500 van hen bestaan niet eens meer, ze zijn uit de statistieken verdwenen en kregen het stempel MOB: met onbekende bestemming vertrokken. 'Kafka had het niet kunnen verzinnen.' Jacob Kohnstamm, in gesprek met Thijs Broer over de bescherming van persoonsgegevens: 'Er zijn nu eenmaal mensen van wie je niet zomaar kunt zeggen dat de situatie waarin ze verkeren, hun eigen schuld is.'

De in november 2005 overleden psychiater Andries van Dantzig was een onvermoeibare strijder voor een ander soort vergeten outsiders: mishandelde kinderen: 'Een profeet van het kleine, wars van grote woorden.' Hij was ook de 'laatmoderne idee' toegedaan 'dat juist de godsidee een waarachtig leven in de weg staat'. Is die idee mede afkomstig van de filosoof Immanuel Kant, of eerder van de meesters van het wantrouwen: Marx, Nietzsche en Freud? Zo vragen we ons met Theo de Boer af.

'Ook de Poëzie als vervangende religie is uit de tijd geraakt,' schrijft Anneke Reitsma in een essay over de poëzie van Menno Wigman. Maar uit de tijd of niet, religieus of niet, er wordt nog altijd doorgedicht, door grote en kleine dichters, tieners en tachtigers. Kitty Nooy, een bijna veertiger, schreef een serie tienergedichten zonder 'grote woorden' en mét 'God': wie zegt er nou dat seks niet mag / God doet het zelf de hele dag!

Deze laatste aflevering van de tiende jaargang van Roodkoper, een dubbelnummer, is geen voer voor simplisten. Het leven is nu eenmaal ingewikkelder en vreemder dan velen in hun stoutste dromen vermoeden. Dus blijven we, met politici, psychiaters, dichters en filosofen op zoek naar geluk en naar de zin van het leven, met telkens nieuwe woorden, want, om met Menno Wigman te spreken:

Er is geen taal die troost,
geen woord dat bloost